

Eidsivating lagmannsrett – Dom - LE-2006-33333 – RG-2007-486

Instans	Eidsivating lagmannsrett – Dom
Dato	2006-11-20
Publisert	LE-2006-33333 – RG-2007-486
Stikkord	Erstatningsrett. Det offentliges ansvar. Flomskade. Vannressursloven § 47 og § 3. Skadeerstatningsloven § 2-1 og § 5-1.
Sammendrag	Tre boligeiere med eiendommer som grenset mot en bekk, fikk etter 1996/1997 ved mye nedbør vann inn i sine kjellere. Lagmannsretten kom, som tingretten, til at dette i hovedsak skyldtes utbygging av industri og boliger oppstrøms. Kommunen hadde ført overflatevannet fra disse områdene i rør til bekken. Kommunen ble pålagt erstatningsansvar med hjemmel i vannressursloven § 47, men ansvaret ble begrenset til 75% siden det også var en annen medvirkende årsak til oversvømmelsene.
Saksgang	Nedre Romerike tingrett TNERO-2003-2323 – Eidsivating lagmannsrett LE-2006-33333. Anke til Høyesterett nektet fremmet, HR-2007-539-U.
Parter	Nittedal kommune (Advokat Ole Rasmus Asbjørnsen) mot Magnar Gjerde, Idar Jensen, May-Liss Hermansen (Advokat Jon Rabben).
Forfatter	Lagdommer Sverre Nyhus, lagdommer Kjell Eriksfallet, lagdommer Ørnulf Røhnebæk, Fagkyndige meddommere: Rådgiver/Siv.ing. Einar Markhus, siv.ing Svein Endresen.

Saken gjelder spørsmålet om kommunen er erstatningsansvarlig for vanninntrengning i kjellere i bolighus.

May-Liss Hermansen, Magnar Gjerde og Idar Jensen eier alle boligeiendommer i Glennveien i Hagan i Nittedal kommune. Hermansen eier Glennveien nr. 6B (gnr. 3 bnr. 284), Gjerde nr. 6A (gnr. 3 bnr. 264) og Jensen nr. 12 (gnr. 3 bnr. 322). Samtlige eiendommer grenser til Glanerudbekken. Glennveien 6B og 6A er oppført som to sammenhengende vertikaldelte eneboliger.

Glanerudbekken, som er et ca. 6 km langt vassdrag, starter i Lillomarka og renner gjennom Skyttaområdet og videre ned til Nitelva som er hovedvassdraget i kommunen. Bekken har stort sett et godt fall og volder etter det opplyste ingen problemer for andre eiendommer langs vassdraget enn de tre aktuelle. Der bekken renner forbi eiendommene gjør den to skarpe svinger, først ca. 90 grader til høyre og så, etter 10-20 meter, ca. 90 grader til venstre. Fra eiendommene har bekken en strekning på ca. 180 meter som er tilnærmet uten fall frem til to par kulverter (rør) i bekken. Kulvertene er anlagt for at to boligeiendommer skal ha avkjørsel over bekken til en tilstøtende veg. Hver av kulvertene har en indre diameter på 1 meter. Mellom avkjørslene renner bekken fritt et par meter. De to avkjørslene ble bygget i hhv. 1988 og i 1992.

Bekkens nedslagsfelt er et ca. 3,5 km² stort området i Lillomarka og Skyttaområdet som ligger ovenfor Glennveien. Skyttaområdet, som utgjør om lag 11% av nedslagsfeltet eller ca. 400 da, er i hovedsak utbygd som industrifelt og boligområde. Resten av nedslagsfeltet består hovedsakelig av skogsterreng. Utbyggingen av Skyttaområdet startet rundt 1980 og fortsatte frem til om lag 1995. Det er opplyst at 60-70% av overvannet fra Skytta industriområde er ført i rør til Glanerudbekken, mens det resterende overflatevannet fra industriområdet er ført ut i terrenget. Overflatevannet fra Skytta eldresenter, som ble utbygd i to etapper, hhv. i 1985 og 1994, er også ført i rør til bekken, mens noe vann er ført til terreng og antagelig noe til fordrøyning i sprengsteinmasser. Skyttaputten boligfelt ble bygd ut i perioden 1993 til 1998. Overflatevannet fra asfalterte flater i dette området er ført til Glanerudbekken. Den siste utbyggingen i området skjedde ved utbyggingen av den såkalte Allertomten. Det skjedde i 1998 til 1999. Her krevde kommunen at overflatevannet ble ført til fordrøyningsmagasiner.

Frem til 1996/1997 hadde ingen av de tre eiendommene problemer med vanninntrengning i kjellerne, med unntak for året 1987 da det var storflom over hele Østlandet. I 1996/1997 fikk imidlertid eiendommene vann inn i kjellerne. Siden den gang har det vært et stort problem at vann fra bekken har trengt inn i husene trefire ganger pr. år. Idar Jensen installerte imidlertid i år 2000 en drenskum med pumpe på sin eiendom. Han har senere ikke hatt problemer med vanninntrengning med unntak for påsken 2006 da pumpen ikke fungerte.

May-Liss Hermansen, Magnar Gjerde og Idar Jensen anla ved stevning av 9. januar 2002 sak mot Nittedal kommune med krav om utbedring/erstatning pga. oversvømmelse som følge av økt vannføring i Glanerudbekken. Påstanden i stevningen var prinsipalt at kommunen pliktet å utbedre flomsituasjonen for de tre eiendommene. Subsidiært ble det lagt ned påstand om krav om erstatning fastsatt etter rettens skjønn, begrenset oppad til 1 500.000 kroner for hver eiendom.

Kommunen tok til motmæle og la i tilsvaret ned påstand om frifinnelse.

Saksøkerne endret under saksforberedelsen sin påstand til kun å gjelde spørsmålet om kommunen var erstatningsansvarlig. Saken var under saksforberedelsen for tingretten stanset i perioden 16. oktober 2003 til 18. april 2005.

Nedre Romerike tingrett avsa dom i saken den 8. desember 2005 med slik domsslutning:

1. Nittedal kommune er erstatningsansvarlig for flomskader påført eiendommer tilhørende May-Liss Hermansen, Idar Jensen og Magnar Gjerde, h h v gnr. 3, bnr. 284, bnr. 322 og bnr. 264 i Nittedal, som følge av endringer i Glanerudbekkens vannføring.
2. Nittedal kommune tilpliktes å betale saksomkostninger med kr 228.310 – kroner tohundredogtjueåttetusentrehundredogti – med slik rente som er fastsatt i medhold av forsinkelsesrenteloven §3, 1. ledd, 1. pkt etter dommens forkynnelse til betaling finner sted. Oppfyllelsesfristen er 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.

Nittedal kommune har i rett tid anket dommen. May-Liss Hermansen, Idar Jensen og Magnar Gjerde har tatt til motmæle.

Ankeforhandling ble holdt i Nittedal rådhus 26. og 27. september 2006. Partene møtte og avga forklaring. Det ble avgitt to sakkyndige vitneforklaringer, foretatt befarings med parter og sakkyndige vitner og ellers foretatt slik dokumentasjon som fremgår av rettsboken.

Nittedal kommune har i det vesentlige anført:

Det er en rekke faktorer som virker sammen og som er avgjørende for vannføringen i Glanerudbekken: Det er bl.a. nedbørmengden i nedslagsfeltet, vannets avrenningstakt og vassdragets kapasitet og da særlig kapasiteten forbi eiendommene og ved knekkpunktet ved kulvertene. Av og til kommer det mer vann i bekken enn det bekken greier å ta unna, og vannspeilet kan da løfte seg slik at det kommer vann inn i eiendommenes kjellere. Men det gjelder bare de tre eiendommene langs hele vassdraget.

Dersom eiendommene ikke hadde hatt kjellere, ville det ikke vært noen problemer. Nittedal kommune mener boligeierne må bære risikoen som følge av at de har plassert husene sine slik at eiendommene ikke er sikret mot innsig av vann fra bekken.

De sakkyndige er enige om at verken utbyggingen oppstrøms eller plasseringen av kulvertene nedstrøms er avgjørende faktorer for oversvømmelsene. Det er avgjørende for vannstanden til enhver tid, men ikke for oversvømmelsene. Problemet blir ikke løst ved å fjerne kulvertene eller ved å fjerne vann oppstrøms. Oversvømmelser vil likevel skje.

Problemene med oversvømmelsene har eskalert. Ingen av de sakkyndige har kunnet gi noen forklaring på det. Det er naturlige svingninger i nedbørmengden, og sannsynligvis har endringer i bekken/bekkeløpet også eskalert problemene.

Ankemotpartene har påberopt vannressursloven § 47 som grunnlag for at kommunen er objektivt ansvarlig for skadene på de aktuelle eiendommene. Men det er helt klart at bestemmelsen ikke får anvendelse fordi kommunen verken er tiltakshaver, og det heller ikke er snakk om vassdragstiltak.

Boligeierne har også påberopt ansvar etter skadeserstatningsloven § 2-1. Denne regelen bygger på en identifikasjon mellom arbeidsgiveren og arbeidstakeren. Den aktuelle aktsomhetsnormen er den alminnelige ulovfestede. Det avgjørende spørsmålet er om noen ansatte i kommunen har handlet på en måte som er kvalifisert klanderverdig. Normen for dette må en finne i rettspraksis.

Det sentrale i denne saken er at kommunen ikke har opptrådt aktivt på noen måte. Kommunen har kun vært tilsynsmyndighet. Derimot har kommunen sterkt anbefalt boligeierne å sikre eiendommene mot flom. Det at kommunen har gitt slike anbefalinger, kan ikke bli brukt mot den.

Boligeierne har også påberopt ansvar på grunnlag av det ulovfestede objektive ansvaret.

For å statuere et ansvar på dette grunnlaget, må i utgangspunktet tre vilkår være oppfylt: Risikoen må være typisk, den må overstige dagliglivets risiko og den må gi seg varige utslag. Ingen av disse vilkårene er oppfylt i denne saken kanskje bortsett fra at risikoen vil kunne være varig ved at det alltid vil være fare for flom for disse tre eiendommene. Uansett håndteringen av problemet vil naturens gang før eller senere føre til oversvømmelse på eiendommene.

Selv om det skulle foreligge ansvarsgrunnlag, så foreligger det uansett ikke årsakssammenheng mellom de tiltak kommunen eventuelt er ansvarlig for og oversvømmelsene. Det vises her til sakkyndig Hesselbergs uttalelse om at oversvømmelser ut fra hans beregninger uansett vil skje ved en vannføring i bekken på om lag 1 200 liter pr. sekund. Dette tallet må for øvrig justeres ned fordi befaringsen under ankeforhandlingen viste at gulvet i kjelleren i Glennveien 6B ligger 15-20 cm lavere enn det det sakkyndige vitne Hesselberg hadde lagt til grunn for sine beregninger.

En vannføring på 1 200 liter pr. sekund forbi de tre eiendommene oppnås ved en nedbørsintensitet på 13,5 liter pr. sekund pr. hektar over 3 timer om området oppstrøms hadde vært ubebygget. Med eksisterende bebyggelse er dette redusert til ca. 12 liter pr. sekund pr. hektar.

Det er plasseringen av husene i kombinasjon med manglende sikring som er de eneste nødvendige og tilstrekkelige betingelser for oversvømmelsene. Det bekreftes av Jensens tiltak med drengum og pumpe. Verken overvannet oppstrøms eller kulvertene nedstrøms er eneste tilstrekkelige årsak. Det er ingen grunn til å hevde at oversvømmelsene skjer hyppigere med kulvert enn uten kulvert. Det er ingen som vet hvor mye reduksjon som skal til for å få vannet ut av kjelleren. Det har for øvrig ikke vært noen bevisførsel rundt spørsmålet om tilslamming i bekken slik at det ikke kan legges noe vekt på dette.

Men det er på det rene at det ikke har skjedd noen tilslamming som følge av utbyggingen av Skytta. Men det skjer endringer i naturen hele tiden. Eneste mulige årsak er at huseierne ikke har gjort tilstrekkelige tiltak mot oversvømmelse slik de er bedt om å gjøre.

Dersom retten skulle komme til at det foreligger både ansvarsgrunnlag og årsakssammenheng, må ansvaret settes til null fordi boligeierne har medvirket til skaden, jf. skadeerstatningsloven § 5-1.

Det vises her til at boligeierne selv har bestemt hvor huset skulle ligge. Utbyggerne var kjent med kravet til mønehøyde. Både Hermansen og Gjerde har for øvrig unnlatt sikring, i motsetning til Jensen.

Det er lagt ned slik påstand:

1. Nittedal kommune frifinnes.
2. Nittedal kommune tilkjennes sakens omkostninger for tingretten og lagmannsretten med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra forfall og til betaling skjer.

May-Liss Hermansen, Idar Jensen og Magnar Gjerde har særlig anført:

Det er på det rene at kommunen har vært en viktig bidragsyter til de tiltak som har vært gjort oppstrøms. Det er kommunen som har tatt initiativet til utbygging, kommunen har regulert området, kommunen har avhendet kommunal tomt oppstrøms i forbindelse med utbyggingen og kommunen har vært med på prosjekteringen. Det er videre på det rene at kommunen har vært klar over overvannsproblematikken, og at de har hatt fokus på det. Tidlig på 1980-tallet stilte kommunen vilkår for utbygging av området. Kommunen valgte ikke å ta nødvendige grep i forhold til reguleringsplanen for området.

Prinsipalt hevdes det at kommunen må være ansvarlig etter vannressursloven § 47. Kommunen har både som eier og utbygger av Skytta industriområde utført et vassdragstiltak ved at kommunen har ledet overflatevannet til Glanerudbekken. § 47 må sammenholdes med § 5 som setter krav til hvilken standard som skal gjelde for et vassdragstiltak. Den bestemmelsen må igjen sammenholdes med forurensningsloven § 24 a.

Vassdragstiltaket er selve tiltaket å lede overflatevann ned i Glanerudbekken. Det er måten overflatevannet transporteres bort på, som er selve tiltaket.

Kommunen vil også være ansvarlig etter det ulovfestede objektive ansvaret. Det følger av vannressursloven § 47 annet ledd bokstav f. Det foreligger et betydelig skadepotensiale ved å føre overflatevann på en slik måte ut i en bekk. Det er et faktum at boligeierne har gått fra en situasjon uten flom til en situasjon med flom flere ganger pr. år. En slik flomfare vil være en typisk risiko ved bruk av overledningsnett. Sterke hensyn taler for at det i slike tilfeller må påligge utbygger et objektivt ansvar. Det viser bl.a. at det må tas hensyn til det svakeste ledd ved slik utbygging.

Subsidiært vil det foreligge ansvar for kommunen etter skadeserstatningsloven § 2-1. Ved vurderingen av et slikt ansvar må det tas hensyn til hele området, både oppstrøms og nedstrøms. Kommunen mener man må ta hensyn til kommunens begrensede ressurser. Kommunen har imidlertid en del forpliktelser etter plan- og bygningsloven. Den har en innsatsforpliktelse, men har ikke noen resultatforpliktelse.

Innsatsforpliktelsen består i at utbyggingen ikke må være til ulempe for andre. Kontrollfunksjonen er viktig. I den forbindelse er det vesentlig at både regulerings- og tiltaksutøvelsen er innenfor kommunens kjerneområde etter plan- og bygningsloven.

Ved mislighold av innsatsforpliktelsen kommer § 2 i plan- og bygningsloven inn. Utbyggingen skal sikres slik at den ikke unødig blir til sjenanse for tredjemann, jf. plan- og bygningsloven § 10-1. De konkrete bestemmelsene her er plan- og bygningsloven § 67 og § 68. Etter § 67 første ledd kan kommunen stille krav til en overvannsledning, og etter § 68 kan kommunen om nødvendig stille særlige krav til byggegrunn, bebyggelse og uteareal.

Normalt vil det være kommunen som er tiltakshaver. Det er ofte en diskusjon om det skal legges til grunn en streng eller mild aktsomhetsnorm for kommunenes arbeidsgiveransvar.

I denne saken har kommunen hatt en aktiv rolle på flere plan. Den har vært initiativtaker til utbyggingen, den har regulert området og dels vært prosjektansvarlig. Kommunen har også vært ansvarlig for utbyggingen av infrastrukturen.

Kommunen har aktivt involvert seg oppstrøms og nedstrøms. Den kan derfor holdes ansvarlig på subjektivt grunnlag.

Det følger av rettspraksis at det ikke kan legges til grunn noen mild aktsomhetsnorm.

Når det gjelder spørsmålet om årsakssammenheng, har bevisførselen vært helt klar. Historien, og det fremlagte materialet, er ganske entydig. Det avgjørende er om den aktuelle faktor er så dominerende at det er naturlig å hefte ansvar ved den. De to aktuelle faktorene er tiltaket oppstrøms og medvirkning til legging av kulvertene.

Det er ikke grunnlag for å redusere kommunens erstatningsansvar pga. de skadelidtes medvirkning. Det er i dag ikke problemer i forhold til andre eiendommer, men det kan være bare et spørsmål om tid før andre også blir involvert. De tre eiendommene står ikke i noen særstilling.

Det er lagt ned slik påstand:

1. Tingrettens dom stadfestes.
2. Nittedal kommune dømmes til å betale ankemotpartenes saksomkostninger for lagmannsretten med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra forfall til betaling skjer.

Lagmannsretten bemerker:

Boligeierne hevder at Nittedal kommune må være ansvarlig både for det forhold at overflatevann fra Skyttaområdet er ført ut i Glanerudbekken oppstrøms boligeiendommene, og for det forhold at det er lagt kulverter i bekken nedstrøms. Ansvarsforholdet må i utgangspunktet vurderes konkret for hver enkelt eiendom, men siden ingen av partene har anført at det foreligger individuelle eller spesielle forhold ved noen av eiendommene, behandler lagmannsretten ansvarsspørsmålet under ett.

Lagmannsretten bemerker innledningsvis at det ikke er bestridt at huseierne har lidt et økonomisk tap som følge av at vann fra Glanerudbekken har kommet inn i deres boliger. Det retten derfor må ta stilling til er om det foreligger noe ansvargrunnlag og om det eventuelt foreligger årssakssammenheng.

Boligeierne har prinsipalt påberopt seg vannressursloven § 47 som grunnlag for kravet mot kommunen. Bestemmelsens første ledd og annet ledd bokstav a og f lyder:

Tiltakshaveren kan bli ansvarlig etter alminnelige erstatningsregler ved overtredelse av §§ 5 første ledd og 46 første ledd.

Tiltakshaveren er ansvarlig uten hensyn til skyld

- a) for skade eller ulempe fra vassdragstiltak som skyldes feil eller mangler ved tiltakets utførelse etter § 5 annet og tredje ledd eller tiltakets vedlikehold etter § 37 første ledd eller i forbindelse med brudd på konsesjonsplikten etter § 8 eller vilkår i konsesjon etter § 26;

... ..

- f) når det ellers følger av alminnelige erstatningsregler.

Vannressursloven er av 24. november 2000 og trådte i kraft 1. januar 2001. Etter § 66 gjelder loven også eldre vassdragstiltak. I Ot.prp.nr.39 (1998–1999) side 285 venstre spalte heter det at «Departementet støtter utvalgets forslag til hovedregel som slår fast at lovens bestemmelser skal gjelde også for eldre vassdragstiltak». Nittedal kommune har for øvrig ikke anført at de bestemmelser i vannressursloven som de private parter har påberopt, ikke kommer til anvendelse fordi de aktuelle tiltakene ble iverksatt før loven trådte i kraft.

Det første spørsmålet lagmannsretten må ta standpunkt til er om det forholdet at overflatevannet fra Skyttaområdet er ledet ut i Glanerudbekken, er et vassdragstiltak etter vannressursloven.

Et vassdragstiltak omfatter i hht. til lovens § 3 bokstav a vassdragsanlegg og alle andre tiltak i et vassdrag som etter sin art er egnet til å påvirke vannføringen, vannstanden, vassdragets leie eller strømmens retning og hastighet eller den fysiske og kjemiske vannkvaliteten på annen måte enn ved forurensing.

I Ot.prp.nr.39 (1998–1999) side 323, venstre spalte heter det under merknader til § 3 (definisjoner) at begrepet vassdragstiltak» .. er omfattende og avgrenses gjennom tre typer kriterier: «tiltak», stedet for tiltaket («i vassdraget») og virkningen av tiltaket».

Det fremgår for øvrig av NOU 1994:12 Lov om vassdrag og grunnvann side 51 Boks 3.1 at tilføring av vann kan være et vassdragstiltak.

Lagmannsretten finner etter dette at det ikke kan være tvil om at det å lede overflatevann i et rør og ut i bekken fra et relativt stort urbanisert område, er et vassdragstiltak. Et slikt tiltak er åpenbart egnet til å påvirke vanntilførselen i bekken. At tilsvarende vannmengde ville rent ut i bekken også uten tiltaket, kan ikke tillegges betydning. Det vises her til at tiltaket har medført at det nå kommer store mengder vann på kort tid fordi det skjer mye mindre naturlig fordrøyning av vannet i forhold til tidligere. Vannføringen i bekken blir derfor til tider en helt annen. Økt vannføring øker dessuten utvaskingen med tilhørende økt risiko for avleiring i bekken, men dette er ikke påberopt.

Siden det er kommunen som eier og ellers er ansvarlig for den del av rørsystemet som fører overflatevannet ut i Glanerudbekken, er det kommunen som også er tiltakshaver i forhold til det å lede vannet ut i bekken.

Etter § 47 annet ledd litra a er tiltakshaveren ansvarlig uten hensyn til skyld for skade eller ulempe som skyldes feil eller mangler ved tiltakets utførelse etter § 5 annet og tredje ledd. Etter § 5 annet ledd skal et vassdragstiltak planlegges og gjennomføres slik at det er minst mulig til skade og ulempe for allmenne og private interesser. Denne plikten gjelder så langt den kan oppfylles uten uforholdsmessig utgift eller ulempe. Etter tredje ledd skal tiltaket fylle alle krav som med rimelighet kan stilles til sikring mot fare for mennesker, miljø eller eiendom.

Lagmannsretten kan ikke se at kommunen her har oppfylt sine plikter. Det er ikke fremkommet noen opplysninger som sannsynliggjør at kommunen i det hele tatt har vurdert eventuelle konsekvenser av det å lede deler av overflatevannet fra Skyttaområdet ut i Glanerudbekken. Det er under ankeforhandlingen ikke fremkommet noe, verken av dokumenter eller gjennom annen bevisførsel, som tyder på at dette var en problematikk som kommunen i særlig grad var opptatt av under planleggingen og utbyggingen av området. Det eneste som er kommet frem om dette er at kommunen i forbindelse med utbyggingen av Hellanortomten skal ha stilt krav om at overflatevannet ble ført til en annen resipient enn Glanerudbekken. Dette er imidlertid ikke dokumentert. Det som er dokumentert, er at det i forbindelse med utbyggingen av Allertomten, ble stilt krav om at det ble etablert fordrøyningsmagasiner. Det ble gjort ved kommunens brev av 23. desember 1998 til utbyggers arkitektfirma, men altså etter at oversvømmelse var blitt et problem. Noen nærmere beregninger over hvor mye overflatevann som ble ført til bekken, og hva dette eventuelt ville kunne føre til for eiendommene langs bekkefare, ble ikke gjort.

Kommunen har under ankeforhandlingen heller ikke hevdet at det ikke var mulig – eller at det ville vært forbundet med store ulemper eller kostnader – for kommunen å føre overflatevann fra området ut i Glanerudbekken på en slik måte at det ikke ville medføre problemer/oversvømmelser for de berørte eiendommene.

Lagmannsretten legger i denne forbindelse til grunn at det var kjent for kommunen at en urbanisering av nedbørfelt kan ha stor betydning for vanntilførsel til vassdrag ikke minst ved at utbygging kan føre til at vann føres raskere frem og at fare for flom i vassdraget kan øke.

Lagmannsretten konkluderer etter dette med at det forhold at Nittedal kommune har ført overflatevann i rør inn i Glanerudbekken er et forhold som omfattes av vannressursloven § 47 annet ledd bokstav a og som gjør kommunen erstatningsansvarlig.

Derimot finner lagmannsretten ikke at vannressursloven § 47 kommer til anvendelse når det gjelder de to kulvertene nedstrøms. Det er de private boligeierne som trengte avkjørselsmuligheter over bekken, som har anlagt kulvertene og som eier dem. Det forhold at kommunen, som plan- og bygningsmyndighet, ikke har hatt innvendinger mot tiltaket, men sannsynligvis har samtykket i det, innebærer ikke at kommunen blir tiltakshaver i forhold til kulvertene.

Norges vassdrags- og energidirektorat har for øvrig indirekte i et brev til Nittedal kommune av 8. juli 2005, der det gir forhåndsvarsel om pålegg om retting, lagt til grunn at det er eierne av boligeiendommene som anla avkjørselene, som er tiltakshavere. I brev av 13. september 2005 har eierne av de aktuelle eiendommene også i prinsippet akseptert at de er ansvarlige for kulvertene.

Det er anført at kommunen i hht. arbeidsgiveransvaret i skadeserstatningsloven § 2-1 må være ansvarlig for konsekvensene av kulvertene ved at ansatte i kommunen har samtykket til at kulvertene ble lagt ned, og at det kan bebreides dem som uaktsomt at det ble gitt samtykke med de konsekvenser det har hatt på vannstanden oppstrøms.

Lagmannsretten kan for øvrig ikke ut fra bevisførselen finne at noen ansatte i kommunen har opptrådt erstatningsbetingende uaktsomt i forbindelse med planleggingen av kulvertene eller plasseringen av dem. Bevisbyrden for at så er tilfelle påhviler boligeierne. De har imidlertid for lagmannsretten ikke konkretisert hvilke handlinger de mener er erstatningsbetingende. De har heller ikke påvist noen anonyme feil i planleggingen eller under utførelsen av arbeidet som kommunen, som arbeidsgiver, er ansvarlig for. Hvilken rolle kommunen hadde i forbindelse med planleggingen og etableringen av kulvertene er ellers dårlig opplyst.

Det er heller ikke grunnlag for noe objektivt ansvar for kommunen knyttet til kulvertene. Lagmannsretten viser her til at kulvertene ikke er kommunens eiendom, og til at kommunen verken har planlagt eller anlagt kulvertene.

Lagmannsretten finner etter dette at kommunen ikke på noe grunnlag kan være ansvarlig for kulvertene.

Lagmannsretten må videre ta standpunkt til om det foreligger årsakssammenheng mellom kommunens vassdragstiltak og de oversvømmelser de aktuelle eiendommer har hatt.

Lagmannsretten tar utgangspunkt i det ubestridte faktum at det med unntak for året 1987, hvor det var storflom på Østlandet, ikke har vært oversvømmelser på eiendommene før det skjedde første gang i 1996/1997. Videre er det et sentralt forhold at det senere har vært oversvømmelser flere ganger hvert år. Dette gjelder alle 3 eiendommene, men ikke Glennveien 12 etter år 2000 da den det året fikk installert drenskum og pumpe. Det er videre opplyst at oversvømmelsene har skjedd i tilknytning til at det er falt mye nedbør i området.

Lagmannsretten legger til grunn at en utbygging i et nedbørsfelt ofte kan ha stor betydning for vanntilførselen til vassdrag. Hovedproblemet er at dette fører til at vannet renner raskere ut av området enn det ellers ville gjort fordi naturens evne til fordrøyning forminskes til dels betydelig i utbygde områder. I en av de beregningene som ble fremlagt for lagmannsretten, er det ved naturlige forhold operert med en avrenningskoeffisient på 0,25, mens det etter utbygging er operert med en koeffisient på 0,60.

De sakkyndige som har vært ført som vitner for lagmannsretten, har begge forklart at utbyggingen oppstrøms eiendommene har hatt betydning for vanntilførselen i Glanerudbekken. De har imidlertid vært noe uenige om hvor mye den økte vanntilførselen har betydd i forhold til vannmengden som skyldes normale forhold.

Lagmannsretten legger til grunn, ut fra de beregninger som er gjort, at det oppstår problemer med flom ved eiendommene ved en vanngjennomstrømming på om lag 1 200 liter pr sekund. Ved en slik vannmengde står vannet inne på kjellergulvet i Glennveien 6B.

Lagmannsretten finner at tilførselen av overflatevann fra utbyggingen i Skyttaområdet oppstrøms eiendommene er en vesentlig årsak til at vanngjennomstrømmingen i Glanerudbekken ofte når et slikt nivå, og at det derved blir oversvømmelse på eiendommene. Forholdet er en så dominerende faktor at det er naturlig å knytte ansvar til den.

Lagmannsretten finner likevel at det er flere årsaker til oversvømmelsene, men at de ulike årsaker er samvirkende. I tillegg til tilførsel av overflatevann i bekken har etter lagmannsrettens syn også kulvertene nedstrøms betydning for vannstanden i bekken forbi eiendommene.

Kulvertene ble anlagt i 1988 og 1992 og medfører en stadig vedvarende sedimentering av bunnen. Det innebærer at bunnen oppstrøms på en strekning på omlag 180 meter etter hvert heves. Ved større vannføring vil kulvertene utgjøre en hydraulisk barriere som hever vannstanden noe utover det nivået vannspeilet ellers ville hatt. Det vises her til at kulvertene, etter det opplyste under ankeforhandlingen, har et tverrsnitt på ca. 75% av det naturlige bekkeløpet. Det innebærer at vannet må renne fortere gjennom kulvertene for at de skal kunne ta unna like mye vann som det åpne bekkeløpet, og at ekstra friksjon vil oppstå og dermed en heving av vannstanden oppstrøms kulvertene.

Det kan også være andre medvirkende årsaker til problemene i bekken, men de har i liten grad vært gjenstand for bevisførsel under lagmannsrettens behandling av saken. Lagmannsretten peker her på opplysningene under ankeforhandlingen om at det i forbindelse med snøryddingen i Skyttafeltet droppes mye snø med innslag av strøsand i bekkens nedslagsfelt, og at også boligeierne kan etterlate seg ting i bekken eller ved siden av bekkeløpet. Begge deler kan ha betydning bl.a. for sedimenteringen av bunnen og derved for vanngjennomstrømmingen i bekkeløpet. Lagmannsretten har imidlertid ikke grunnlag for å legge noe vekt på slike forhold.

Når det gjelder forholdet mellom de konsekvensene tilførselen av overflatevann har for oversvømmelsene, i forhold til konsekvensene for det samme av kulverten, settes forholdstallet, etter en sterkt skjønnsmessig vurdering, lik 3 til 1. Det innebærer at overflatevannet har ansvar for om lag $\frac{3}{4}$ deler av oversvømmelsene.

Etter skadeserstatningsloven § 5-1 kan, dersom den direkte skadelidte har medvirket til skaden ved egen skyld, erstatningen settes ned eller helt falle bort for så vidt det er rimelig når en tar hensyn til skadelidtes adferd og dens betydning for at skaden skjedde.

Et sentralt moment i den vurderingen er spørsmålet om hvorvidt skadelidte har utvist den forsiktighet som forholdene tilsa. Etter lagmannsrettens oppfatning er det lite å bebreide de skadelidte på dette punkt.

Den ene av de skadelidte, Hermansen, er vokst opp i nærheten. Hun forklarte for lagmannsretten at det aldri tidligere har vært problemer med oversvømmelser inn i boliger i området. Det ble for øvrig aldri stilt krav om konkret kotehøyde på grunnmur eller kjellergulv eller at man pliktet å sikre seg spesielt for oversvømmelser i bekken.

Når det gikk nærmere 20 år uten at eiendommene fikk problemer med beliggenheten eller sikringen mot bekken, er det etter lagmannsrettens syn ikke rimelig at huseierne skal pålegges noe medvirkningsansvar. I den forbindelse kan det ikke tillegges vekt at de aktuelle hus er bygd på noe utsatte steder i forhold til bekken herunder at den renner i to skarpe svinger forbi husene. Under utbyggingen av 6A og 6B ble det for øvrig stilt krav om flomvoll. Det er imidlertid ikke fremkommet noe som tilsier at dette pålegget ikke ble fulgt.

Anken har etter dette delvis ført frem ved at Nittedal kommunes ansvar etter lagmannsrettens dom er redusert fra fullt ansvar, som tingretten kom til, og til 75%.

Saksomkostningsspørsmålet skal etter dette avgjøres etter bestemmelsen i tvistemålsloven § 180 annet ledd. Saken er for lagmannsretten dels vunnet og dels tapt hvorefter saksomkostningsspørsmålet skal avgjøres etter tvistemålsloven § 174. Hovedregelen i første ledd er at hver av partene bærer sine omkostninger. Lagmannsretten kan ikke se at annet ledd får anvendelse.

Når det gjelder saksomkostninger for tingretten, skal det avgjøres ut fra det resultat lagmannsretten har kommet til. Også for tingretten er saken dels vunnet og dels tapt, og de samme vurderinger i forhold til tvistemålsloven § 174 kommer inn her. I tillegg kommer også det forhold at ankemotparten under tingrettens behandling av saken reduserte påstanden sin. Den prinsipale påstanden i stevningen var krav om utbedring, og subsidiært krav om erstatning fastsatt etter rettens skjønn, men begrenset oppad til 1 500.000 kroner. Sett i forhold til påstanden i stevningen, er saken også bare delvis vunnet.

Dommen er enstemmig.

Slutning:

Nittedal kommune er overfor May-Liss Hermansen, Idar Jensen og Magnar Gjerde erstatningsansvarlig med 75 – syttifem – prosent av de flomskadene som er påført eiendommene deres, hhv. gnr. 3 bnr. 284, gnr. 3 bnr. 322 og gnr. 3 bnr. 264 i Nittedal kommune, som følge av endringer i Glanerudbekkens vannføring.